

1961-1971 TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

Türkiye toplumunun en hareketli bir döneminde on yılı aşkın bir sürece aynı derecede hareketli bir yaşam geçirmiş Türkiye İşçi Partisini bir kaç sayfanın sınırları içinde inceleyip değerlendirmek mümkün değildir. Yer sınırlaması olmasa bile, Partinin tarihi ancak bilimsel metodla yapılacak araştırma ve incelemeler sonucu ortaya çıkarılabilir. Daha yaşamı sırasında, 1960'ların son yıllarına doğru Türkiye İşçi Partisi Fransa'da Duverger'nin denetiminde yapılan bir devlet doktorası ve Almanya'da bir üniversite doktorası tezine konu olmuştur. Hiç kuşkusuz bundan sonra da siyasal tarihçiler 1961-1971 Türkiye İşçi Partisi üzerinde önemle duracaklardır.

Biz burada, 1961-1971 Türkiye İşçi Partisi'ne ilişkin olarak ortaya çıkmış, tartışmalara, eleştirilere yol açmış sorunları ele alarak Parti'nin durumunu ana çizgileriyle açıklamaya çalışacağız. Bunlardan birincisi, TİP, işçi sınıfının partisi niteliğinde miydi, değil mi sorusudur. Türkiye İşçi Partisi'ne karşı tavır alanlar onu küçük burjuva partisi olmakla suçlayagelmışlerdir. İkincisi, TİP'in sınıfsal içeriği ve buna bağlı olarak politik çizgisinin niteliği sorunu. Verilen ideolojik mücadele 1961-1971 yıllarının sonlarına doğru "Millî Demokratik Devrim", "Sosyalist Devrim" sorunu biçimine büründüyse de aslında tartışma ve mücadele Parti'nin işçi sınıfı hareketi niteliği ve işçi sınıfı öncülüğü sorunu üzerindeydi.

Bu konuları açıklamaya girişmeden önce yanlış yargılara, gereksiz tartışmalara yol açan iki noktayı belirtmek, daha doğrusu hatırlatmak yararlı olur. Birincisi, sorulara cevap ararken ele alınan konulara durağan (statik) açıdan bakmamaktır. Bir parti, hatta her hangi bir örgüt, bir defada oluşup son biçimini alan bir olgu değildir. Yaşayan, canlı bir varlıktır, zaman içinde değişme ve gelişme veya gerileme gösterir. Hele işçi sınıfına, halk kitlelerine ilişkin örgütler özünde toplumsal hareketlerdir. Parti, bir toplumsal hareketin, sınıf hareketinin, belirli işleyiş kurallarına bağlı, bilinçli, disiplinli bir örgütlenişidir. Yapılması gereken iş, Parti hareketinin izlediği çizgiyi, bu çizginin niteliğini saptamaktır.

İşçi sınıfının sosyalizmi hedef alan partisinin nitelikleri teoride ve pratikte çoktan saptanmıştır, bilinmektedir. Ne var ki hiç bir işçi sınıfı partisi kurulduğu andan itibaren bu niteliklere tam ve olgunlaşmış biçimde sahip olmaz, olamaz. Sorun sahip olma konusunda bilinçli ve kararlı mı, bu yönde bir gelişme gösteriyor mu sorunudur.

İkinci nokta, değerlendirmelerin yalnızca soyut, genel kuramsal ilkelere, bunlara dayanarak oluşturulan modellere göre yapılamayacağıdır. Teorinin, ilkelerin ortaya koyduğu genel doğruları somut, özgül durum ve şartlar ışığında değerlendirmek gerekir. Somut durumların somut tahlili gereği de temel ilkelerdendir. Somut, verili durum hiç bir zaman istenildiği gibi elverişli değildir; daima az veya çok, güçlü veya güçsüz ölçüde engelleyici, zorlaştırıcı, elverişsiz şartlar vardır. Ama bilimsel

sosyalizm bilimsel olduğu için her durum ve şartta yol gösterici olmak, verili ortamda nelerin yapılmasının mümkün ve doğru olacağı sorununa ışık tutmak niteliğini korur.

TİP'in Kuruluşu ve Gelişmesi

Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşu ve ilk gelişme dönemi sırasında durum şuydu: Türkiye güçsüz bir sanayileşmenin ilk evresinde olduğundan işçi sınıfı nesnel ve öznel durumu bakımından üst bir düzeyde değildi; yani, sayıca az -işçilerin çalışan nüfusa oranı küçük- teknik bilgi ve yetenek ve politik bilinç düzeyi düşüktü. Ama zaten böyle olmasaydı, güçlü bir sanayileşme ile güçlü bir işçi sınıfı meydana gelmiş olsaydı, bu mutlaka, çok ters üst yapı şartlarına rağmen az çok güçlü politik bir işçi sınıfı hareketi, partisi yaratmış olurdu. Tüm Batılılaşma, çağdaş uygarlığa ulaşma edebiyatına rağmen bir türlü sanayileşip gelişmiş toplumlar düzeyine erişememenin yarattığı bu duruma ek ve bağlı olarak, son derece baskıcı, demokratik özgürlüklere hiç yer vermeyen bir rejim sürdürüle gelmişti. Bağımsızlık savaşının zaferle sona erdirilmesi ve cumhuriyetin ilânı sırasında politik iktidarını pekiştiren burjuvazi tek parti yönetimi aracılığı ile feodal üst-yapı kurumlarını ortadan kaldırmaya, sanayi ve tarıma ilişkin tedbirler alıp, bankacılığı geliştirerek, ekonomide devletçiliğe yönelerek alt yapıda kapitalistleşme sürecini geliştirmeye yöneldi. Ama demokratik özgürlüklere, fikir, vicdan, söz, yayın, kitlelerin sınıfsal örgütlenme özgürlüklerine hiç yer vermedi.

1946'ya kadar fikir, söz, eleştiri, yayın özgürlükleri burjuvazinin, temsilcilerinin, ideologlarının kendi aralarındaki ayrışmalar için bile tanınmadı. Tek parti iktidarı tüm tartışma ve eleştirilerin üstünde tutuldu ve onun benimsediği ideoloji tek resmi ideoloji haline getirildi. 1946'da çok partili evreye geçilmesiyle, burjuva partileri çeşitlenip sayıca çoğaldı, ama işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin burjuvaziden bağımsız partileşmesine müsaade olunmadı. 1946'da bu nitelikte oluşan bir iki parti bir kaç ay içinde politika sahnesinden uzaklaştırıldı. 1961'e kadar tüm sol fikir ve görüşler ve işçi sınıfının politik hareketi illegaliteye itilmiş kaldı.

1961 Türkiye'sinde işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan yasal partisinin oluşturulmasını kolaylaştıracak, ideolojik ve politik düzeyde belirleyici rol oynayacak önemli bir birikim yoktu. Sol tümüyle hep baskı altında tutulmuş, illegalitenin zor şartlarında yürütülmüş parti hareketi cılız kalmış, hatta 1950'den sonra bir dağılma hali göstermişti. Örneğin Portekiz'de Nisan 1974 devriminden sonra görüldüğü üzere, illegal şartlarda örgütlenip etkin bir güç kazanmış bir partinin legaliteye çıkışı gibi bir durum yoktu. Bununla birlikte bu söylediklerimiz Türkiye'de hiç bir birikim yoktu, TİP sıfırdan işe başladı anlamına gelmez. 1962 yılından başlayarak TİP'e katılan sosyalistler elbette o anda mantar gibi yerden bitmiş değillerdi. Sadece, kapsamlı ve köklü bir birikim olmadığı açıktı.

Teorik, bilimsel alanda da bir boşluk vardı. Ne teorik çalışmalar yapılmıştı, ne de Türkiye'nin tarihi, toplumsal yapısı, ekonomik, sosyal sorunları üzerine araştırmalar. (1940-1945 arası Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde bir kaç genç doçentin başlattıkları toplum-bilimsel araştırmalar haklarında çeşitli tahkikat açılarak ve nihayet kendileri fakülteden uzaklaştırılarak durdurulmuştu.) Böyle çalışma ve araştırmalar

şöyle dursun, sosyalizmin klâsikleri dahi Türkçeye çevrilebilmiş değildi. Burjuva yönetimi tüm fikir ve bilim yaşamını baskı altında dondurmuştu. Sosyalizm ve Türkiye toplumu konularında bilgisizlik 1961'deki durumun belirgin niteliği idi.

Yasal yasakların, fikir ve siyaset yaşamının dondurulması yanı sıra toplum, kitleler de sol'a, sosyalizme karşı şartlandırılmıştı. İşçi sınıfının sosyalist partisini oluşturma ve geliştirmede yasal yasaklardan, demokratik özgürlüklerin sınırlılığından daha etkin engeldi bu şartlandırılma; çünkü daha da sınırlayıcı ve kalıcıydı; yasal engellerin olmadığı alanlarda da etkisini gösteriyor ve bu engeller kalktıktan veya zayıfladıktan sonra da sürebiliyordu uzun zaman.

Yasal engeller de ortadan tüm kalkmış olmaktan uzaktı. 1961 Anayasası eskiye kıyasla çok daha demokratik, özgürlükçü bir rejim öngörmekle beraber 141. ve 142. maddeler başta olmak üzere yasalardaki anti-demokratik hükümler olduğu gibi duruyordu. Kaldı ki, 1961 Anayasası hukukunun nasıl oluşup biçimleneceği de henüz belli değildi. Anayasa hukuku, kâğıt üzerine yazılı maddeler halindeki hükümlerin toplamından ibaret değildir; Anayasa hukuku değerlendirme, yorumlama ve uygulamalarla; Anayasal hak ve özgürlüklere en geniş yorumu ile sahip çıkan toplumsal güçlerin bu uğurda verdikleri mücadeleler ve yarattıkları etkinliklerle oluşur, somutlaşır.

Bu şartlarda kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşu da işçi sınıfının sosyalist partilerinin kuruluş biçimine benzemiyordu: Aydınlar ve işçiler arasında bir sosyalist akımın belirmesi, hazırlayıcı ön şartların, ortamın oluşması zemini üzerinde bir örgütlenmeye gidiş biçiminde olmamıştır. TİP'in ortaya çıkışı, on iki sendikacı, diğer partilerden ayrı, işçilerin partisi olacak bir parti kurmak istemişler ve hukuki gerekler yerine getirilerek parti yasal varlık kazanmıştı, ama elbette bu sosyalist bir nitelik kazanması için yeterli değildi. Kurucuların bir kısmı, hatta hepsi, sosyalist bir parti kurmayı amaçlamış olsalar dahi nesnel bir olgu olarak ortaya çıkan parti sosyalist nitelikte değildi. Partinin kuruluşundan sonra kaleme alınmış ilk programı bunu açıkça göstermektedir. İşçilerden sınıf olarak söz ediliyor ama konular işçi sınıfının bakış açısından ele alınmış, bu açıdan sorunlara çözüm önerileri getirilmiş değildir.

Yapılması önerilen işler, kapitalizmin çerçevesi içinde bir takım ilerici, reformist öneriler olmaktan öteye gitmiyordu. Tümünüyle program işçi haklarını savunan, ilerici, insancıl bir programdı. Kurucular mevcut burjuva partilerinden bağımsız, ayrı bir parti kurmak istemişlerdi ama ortaya çıkan parti gerçek anlamda işçi sınıfının bağımsız (burjuva ideolojisinden bağımsız, kendi sınıf ideolojisine dayanan) partisi değildi. Bu anlamda bağımsızlaşma bir yıl sonra sosyalist kişilerin partiye girmeye ve parti yönetiminde yer almaya başlamalarıyla filizlendi ve gelişti. TİP bir sosyalistleşme sürecine girdi. TİP'in on yıllık tarihi bu sosyalistleşme sürecinin dışa dönük ve iç mücadelelerle gelişmesi tarihi olarak nitelenebilir. Bu sosyalistleşme parti kurulduktan bir yıl sonra başlayıp üstten alta doğru yayılma biçiminde olmuştur. Bu, işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan partilerinin tipik veya olması gereken kuruluş biçimi değildi kuşkusuz.

Daha sonraki yıllarda sosyalist görüşte çeşitli ayrışım ve gruplaşmalar ve bunlar arasında ideolojik mücadele baş gösterdiğinde, bu belirttiğimiz olguya bakarak,

parti yanlış veya erken kurulmuştur, hatta kurulmamalıydı gibi görüşler ortaya atıldı. Bu görüşler kanımızca tümünden yanlıştı. İrademiz dışında oluşan durum ve şartlar, olması gereken nitelikte olmayabilir. Sosyalistlerin görevi durum ve şartların yarattığı talepleri ve ihtiyaçları bilimsel sosyalizm açısından doğru yönde karşılamaya, imkânları elden geldiğince o yönde kullanmaya çalışmaktır. Bunun aksini düşünmek ve yapmak görevden kaçmak olur. İşçi sınıfının kendiliğinden oluşan hareketi içinde şu veya bu nitelikte bir politik gelişme yeralacak, bir parti kurulacak, sosyalistler yardıma, hem de yönetime katılmaya çağrılacak da bu çağrıya cevap verilmeyecek, olmaz öyle şey.

TİP'in yukarıda anlatılan biçimde ve nitelikle kurulmuş olması bu kuruluşun sosyalizm açısından anlamsız ve önemsiz olduğu demek değildir. Burjuvazi ve iktidarları işçi sınıfının ekonomik mücadelesini politik mücadelesi kadar bastırıp kontrol altına almamıştır. İşçi sınıfının ekonomik mücadele tarihi politik hareketinden daha eskidir. İşçi sınıfından gelen baskı karşısında burjuvazi ekonomik alanda ödün vermeyi politik örgütlenme alanında ödün vermeye yeğlemiştir. İşçiler için de, politik bilinç düzeyi düşük olduğu oranda, ekonomik taleplerinin karşılanması ön planda gelir.

Bu nedenlerle Türkiye'de işçi sınıfının ekonomik mücadele tarihi yüz yılı aşkındır. 1946'da sosyalist nitelikte partiler ve özgürce kurulup gelişen sendikalar kapatıldıktan sonra da burjuvazi ve iktidarı sendikal örgütlenmeye mutlak bir yasak koymayarak, kontrol altında güdümlü bir sendikal hareket oluşturmaya yöneldi, ama bunu tam başaramadı. 1950'lerde işçi sınıfı burjuva iktidarının koymak istediği sınırın ötesinde mücadele verdi, grev hakkı günün tartışılan sorunu haline geldi. 1961 Anayasasının kabulünden sonra işçi sınıfı hareketi hızlandı ve politik bir renk aldı. İşçi toplantılarında yalnız ekonomik istekler ileri sürülüyor, ekonomik, politik, sosyal konular da dile getiriliyordu. Bu gelişme ışığında TİP'in kuruluşu, işçi sınıfının kendiliğinden gelişen hareketinin politik bir düzeye ulaşması, burjuva partilerinden ayrı bir politik örgütlenmenin uç vermesiydi. Daha önceki işçi sınıfı partileri, işçilerin de bireyler olarak bir ölçüde katıldığı, sosyalist aydınların girişimliydi. TİP ise doğrudan işçi sınıfının ekonomik hareketi içinden ayrışıp uç vermiş bir politik örgütlenme girişimiydi. Bunun için de işçi sınıfı hareketinin politik harekete dönüşmesinin, politik örgütlenmenin eşiğine gelişinin belirtisiydi. Sosyalistlere düşen görev bu dönüşüme ve örgütlenmeye yardımcı olmak, onu sosyalizm çizgisine yöneltmekti. Bu yapılmaya çalışıldı ve eksikleri, yetersizlikleri, yanlışları her ne olursa olsun, esas itibarıyla başarıldı da.

TİP'in Sosyalist Niteliği

Bir partinin işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan partisi olup olmadığı konusunda, bir, partinin programına, tüzüğüne, toplumda yeralan olaylar karşısında aldığı tavıra, sorunlara koyduğu teşhise ve önerdiği çözümlere bilimsel sosyalizm öğretisine uygunluğu açısından bakılır. İki, örgütlenme biçimine, niteliğine, çalışmalarına, koyduğu eylemlere bakılır. Bu iki ana kıstas açısından TİP ele alındığında, birinci kıstasa göre başarılı bir sınav vermiştir. Yeni bir program üzerinde çok ve ciddiyetle çalışılmıştır. 1964'de kabul edilen program bir yılı aşkın bir çalışmanın ürünüdür.

Yalnız parti içindeki değil, parti dışındaki uzman ve bilim adamlarının da, görüş ve raporları alınmış, ortak toplantılarda konular uzun uzun tartışılmıştır. Yukarıda işaret ettiğim bilimsel bilgi ve veriler yetersizliğine ve sosyalizme karşı, anti-demokratik ortamın kısıtlayıcı şartlarına rağmen bu sistemli ve ısrarlı çalışmalar olumlu ürün vermiştir. 1964 programı, eleştirilecek yanları her ne olursa olsun, bütününde ve esasında, bilimsel sosyalizm açısından Türkiye şartlarında geçerli bir programdı.

Tüzükte de bir işçi sınıfı sosyalist partisinin örgütleniş ilkeleri vardı ama eksikti. Demokratik merkezîyetçiliğe uygun bir örgütleniş öngörülüyordu. Üst kademe organlarının kararları alt organları ve üyeleri bağlayıcıydı. Kararlar alınmadan önce serbest tartışma olanağı tanınıyor, ama karar alındıktan sonra muhalif olmuş azınlığın da karara uyması, ona göre hareket etmesi şartı konuyordu. Üyelik için müracaat edenlerin program ve tüzüğü okumuş ve kabul etmiş olmaları şartı getiriliyordu. Program ve tüzüğü benimsemek ve aidat ödemek üyelik için yeterli sayılmıyor, kişinin, verilen parti görevlerini yerine getirmesi de isteniyordu. Eksik olan önemli nokta, en alt kademe olan ilçe yönetim kurullarından sonra tek tek üyelere oluşan kitleyi bir işbölümü ve birliği sistemi içinde sürekli parti çalışmasına sokacak bir düzenlemenin tüzükle öngörülmemiş olmasıydı.

Uygulamada ise, tüzüğün şart koştuğu, üyeliğe müracaat edenin programı ve tüzüğü okuyup benimsemiş olması ve altı aylık bir sınama süresinden geçmesi kuralı etkin biçimde işlemedi. Müracaat edenin program ve tüzük konusunda bilgisi ve tutumu kontrolden geçirilemiyordu ve yukarıda işaret ettiğimiz, üyeleri sistemli çalışmaya sokma düzenlemesinin yokluğundan dolayı aday üyelik bir formalite olarak kalıyordu. Bundan dolayı üyelerin nitelik düzeyi düşük oluyor, ve zamanla üye sayısının gereksiz ve yararsız şişmesi durumu doğuyordu. Bir zaman geldi ki, bu şişmeyi gidermek, yararsızları ayıklamak için üye kayıtlarını yenileme yöntemi uygulandı.

Yeni kurulmuş bir partinin ilk yıllarda kadrolarının ve üyelerinin nitelik açısından tam istenecek düzeyde olmamaları doğaldır. Hele TİP'in doğduğu ortamın daha önce belirttiğimiz olumsuz şartları altında büsbütün öyledir. Kadrolar ve militanlar parti iyice biçimlenip yerine oturdukça, örgütlü hareket içinde yoğrularak yetişecekti.

Yurt Düzeyinde Örgütlenme

İlk evrede TİP'in örgütlenişi yurt düzeyinde genişlemesine bir örgütlenme oldu. Örgütün yurt yüzeyinde genişlemesi yanlış, olmaması gereken bir gelişme değildi. Ne var ki, partiye işçi sınıfı ve emekçi kitleler içinde kök saldıracak derinlemesine örgütlenme olmuyordu. Bunun bir nedeni, üyeler kitlesini sürekli ve sistemli çalışmalara sokacak örgütsel düzenlemenin yokluğuuydu. Bundan dolayı sayıları on bini bir hayli geçen üye kitlesinden partinin örgütlenme çalışmalarında yararlanılamıyordu. Bir başka neden, Merkez yönetiminin partinin işçi sınıfı içinde örgütlenişin önemini bilmesine ve bu örgütlenişin gerçekleşmesini istemesine rağmen bu sorun üzerinde mutlaka çözülmesi gereken bir sorun olarak durmamasıydı. Bununla beraber eleştiride insafı elden kaçırmamak için şunu da belirtelim ki, işçi sınıfı içinde

doğrudan örgütlenme çalışmaları için nesnel imkanlar yoktu ve parti bunu biliyordu. O şartlanmış, donmuş, kuşkulu ve ürkek ortam böyle bir örgütlenme çalışmalarına en büyük engeldi. İşçi sınıfı ile doğrudan temas, diyalog kurulamıyordu. Partili sendika yöneticileri de kendi sendikal kitlelerinde partinin doğrudan çalışmasından yana görünmüyorlardı. Onlar da ortamın elverişsizliğini biliyorlar, çalışmaları kontrolleri altında tutmak istiyorlardı. Bu açıkça söylenmiyorsa da seziliyordu. Parti, sendikalar yoluyla etkinliğini dolaylı olarak duyuracaktı. Öyle oldu.

Partinin işçi sınıfı ve diğer çalışanlar kitlelerinde örgütlenme çalışmaları yapabilmesi donmuş toprakta tarım yapmaya benziyordu. Önce buzların kırılıp çözülmesi, toprağın yumuşaması gerekti. Partinin ilk evredeki işlevi buzları kırmak, eritmek veya balta girmemiş ormanda ilk geçitleri açmaktı. Bu yapılması zorunlu bir işti ve parti bunda başarılı oldu. Sol, sosyalizm konusunda şartlanma ve ürkeklik eskiye kıyasla bir hayli azaldı. Sosyalizm, sosyal sınıf, sınıf iktidarı, sömürü, emperyalizm v.b. terim ve kavramlar kamuoyuna, politika diline mal oldu, halk kitlelerine kadar ulaştı. Yerel örgütlerinin bütün illere ulaşması ve üye sayısının 10 bini aşması buzların çözülmekte olmasının göstergesiydi.

Parti İçi Eğitim ve Örgütlenme

1966'dan sonra üyelerin sosyalist niteliği sorunu ve buna ilişkin olarak parti içi eğitim konusu ön plana çıktı. Malatya'daki 2. Büyük Kongrede delegelerin çoğu eğitim üzerinde durmuşlardı. Kongreden sonra parti içi eğitim konusu Merkez Yürütme Kuruluna bir kaç kez getirildi, tartışıldı. İstanbul örgütünden bir parti okulu kurulması önerisi geldi. Öneriyi yapanlardan bunu planlamaları ve bir raporla Merkez'e bildirmeleri istendi, ama bir sonuç alınamadı. Parti'de program açıklaması çalışmaları, seri konferanslar düzenlemeleri yapılageldiyse de eğitim konusunun daha sistemli ve kapsamlı bir biçimde ele alınması gerekiyordu. Bu eğitim konusunda da temel aksaklık, üye kitesinin birimler içinde örgütlenilerek sürekli ve düzenli toplu çalışmaya sokulmuş olmaması geliyordu; çünkü eğitim eyleme ve somut sorunlara ilişkin ve dönük olarak asıl tabandaki bu birimlerde yapılacak bir işlevdi. Bunun dışında, dersler, kurslar, seminerler biçiminde eğitim yetişkin, yetenekli kadro elemanı sorunuydu. Böyle eleman sıkıntısı vardı, ama 1966 öncesine kıyasla durum daha elverişliydi. Ama MYK eğitim ve örgütlenme sorununa ağırlık vermedi.

1964 programını hazırladıktan sonra dağılan Bilim ve Araştırma Bürosu 1967 sonlarında yeniden örgütlenerek çalışmalara başladı. Yeni büronun birleşimi ve çalışmaları gerçekten umut vericiydi. Büro, Merkez Yürütme Kurulunun incelemesine gerek gördüğü "Partinin üye bileşimi" konusuyla küçük esnaf ve zanaatkarların durumuna ilişkin sorunları ele aldı ve bu çalışmaları sonuçlandırdı. Bu arada eğitim ve örgütlenme konusu uzun uzun tartışılarak "eyleme dönük eğitim" ve birbiriyle ilişkin ve bir arada yürütülecek "araştırma-eğitim-örgütlenme" üçlüsü görüşü oluşturuldu. Eğitimin yerel örgütlerin ihtiyaçlarına ve üye topluluklarının farklılığına göre çeşitlendirilmesi görüşüne varıldı; eğitim konusunda MYK'na bir rapor verildi. Bilim ve Araştırma Bürosu üyeleri yalnızca araştırma, inceleme alanında çalışacaklar, içlerinden bir kısmı merkez organınca eğitim ve örgütlenme çalışmalarında görevlendirilecekti. Büronun bu çalışmaları sırasında 1968 yılına gelinmişti.

1968, Merkez yönetiminde görüş ayrılığının ve anlaşmazlığın patlak verdiği ve parti saflarında parti liderliğine karşı muhalefetin olduğu yıl oldu. Yeni eğitim, örgütlenme tasarıları bir kenara itildi. Büro üyelerinin tümüne yakını muhalefet saflarında olduğu için Büro çalışmaları durdu.

Parti yönetiminde ve saflarında meydana gelen görüş ayrılığı ve uyuşmazlık yanında ve parti dışı çevrelerde genellikle 1968 yazında Çekoslovakya'ya diğer sosyalist ülkelerce yapılan müdahaleye ilişkin gösterilir, oysa görüş ayrılığı ve uyuşmazlık çok daha temel sorunları, daha geniş bir alanı kapsıyordu. Örneğin, Genel Yönetim Kurulundaki tartışmalarda ortaya çıktı ki, Genel Başkan, eğitim ve örgütlenmenin ciddi, mutlaka çözülmesi gereken bir sorun haline geldiği görüşünde değildi. Parti üyeleri şöyle dursun, Partiye seçimlerde verilen oyların dahi "bilinçli" olduğu kanısındaydı. 1966'dan sonra eğitim sorununun Genel Merkezce sıkı bir şekilde ele alınmamış olmasında bu tutumun da rol oynamış olduğu açıktı.

Eğitim ve örgütlenmenin niteliği ve bütünselliği sorunu parti içi muhalefetçe benimsendi ve muhalefetin mücadeleyi kazanıp yönetime gelmesiyle parti üyelerini çalışma ekiplerinde gruplaştırarak sürekli ve düzenli parti çalışmasına sokulmaları yöntemi 4. Büyük Kongre'de karara bağlandı. Kongreden hemen sonra eğitim planlamasına hız verilerek belirli konularda metinler hazırlandı. İlk girişim olarak bölgelere ayrılan illerden yöneticilerin ve illerin önereceği yetenekli üyelerin Genel Merkez'e çağrılarak kısa süreli bir eğitimden geçirilmeleri kararlaştırıldı ve kararın uygulanmasına başlandı.

4. Büyük Kongrede Parti Programının da ele alınarak toplumun gelişmesine ve yeni şartlarına, edinilen yeni bilgi ve verilere göre yeniden yazılması karara bağlandı.

Böylece Parti örgütlenme ve parti içi eğitimdeki eksikliğini, aksaklığını giderme ve parti örgütüne yeni bir nitelik kazandırma rayına oturdu. Görülüyor ki, Partinin on yıllık tarihi gerek program ve tüzüğü, gerek fiili örgütlenmesiyle işçi sınıfının sosyalist partisi olma niteliğini giderek güçlendirmesi doğrultusunda olmuştur.

MDD Tezinin İlk Ortaya Çıkışı

Partinin bu gelişmesi, hem parti içinde, hem de parti dışında ve TİP'e hasım çevrelerde işçi sınıfının bilimsel sosyalizm çizgisinden sapmalara karşı sürekli mücadele vererek olmuştu. Daha 1962-1963 kışında Bilim ve Araştırma Büro'sunda ilk program çalışmaları başladığında keskin bir görüş ayrılığı ortaya çıktı. Öyle ki Büro dağılarak bir süre sonra yeni üyelerin katılmasıyla yeniden oluşturuldu. Ayrılığın niteliği, anlamı ve önemi o sırada tam bir açıklıkla ortaya çıkmadı ve anlaşılmadı. Ama daha sonraki gelişmelerin ışığında şimdi geriye dönüp bakıldığında bu ayrılığın, Milli Demokratik Devrim ve Sosyalist Devrim çizgilerinin ayrılığının başlangıcı, ilk uç vermesi olduğu görülüyor. Program çalışmalarında Milli Demokratik Devrim tezi ileri sürülmedi, Türkiye'nin gelecek devrim aşaması Milli Demokratik Devrim midir, Sosyalist Devrim midir sorusu ortaya çıkmadı, çıkmadığı için de tabii tartışılmadı. Tartışmalar işçi sınıfının varlığı, gücü, harekete öncülük yeteneği üzerindeydi. Bir taraf işçi sınıfının gücünü küçümsüyor, öncülük yeteneğini hemen hemen yadsıyor, diğer taraf ise kabul ediyordu. İşçi sınıfına karşı köylülüğe ağırlık

tanınıyor, milli burjuvaziye, özellikle ara tabakalara, küçük burjuvazinin aydınlar kesimine önem veriliyor, az gelişmiş ülkelerde ve bu arada Türkiye’de devrimci bir öncü güç olabildikleri belirtiliyordu. Bu görüşler daha sonra Milli Demokratik Devrim Stratejisi olarak ileri sürülen görüş ve tezlerle özünde aynı idi. Bu görüş ayrılığı programın girişinde Partinin niteliğini tanımlayan cümlelerin kaleme alınışında tüm kesinliği ile ortaya çıktı. İleri sürülen tanımlama önerileri Parti Tüzüğü’nde verilen tanımlamadan işçi sınıfının öncülüğü konusunda belirgin bir ayrılık gösteriyordu. Uzun tartışmalardan sonra uzlaştırıcı bir formülasyon kabul edildi. Kabul edilen tanımlama tüzüktekinin aynı değildi, ama işçi sınıfının öncülüğünü kapsıyordu.

MDD’ciliğin ilk temsilcileri olan grup haftalık Sosyal Adalet dergisini çıkaran gruptu ve yukarıda özetlediğimiz görüşleri bu dergi sayfalarında da yansıtıyordu. Program tamamlanıp 1964 Şubatında 1. Büyük Kongreye gidildiğinde Tüzüğün, organların en az yarısının işçi-sendika üyelerinden oluşmasını öngören maddesi büyük tartışmalara yol açtı. Tüzük değişiklikleri komisyonunda 53. maddedeki işçi olan-olmayan ayırımının kaldırılması önerildi, tartışıldı, reddedildi.

Ayırımın kaldırılmasından yana olanlar arasında sözünü ettiğimiz grup başta geliyordu. 53. madde organların sözü edilen oranlarda oluşması “gözетilir” diyor-du. Yani bileşim oranını, tek bir sayı farkına bile izin vermeyen mutlak bir kural olarak değil, bütününde uygulanacak bir ilke olarak getiriliyordu. Ama Kongrenin ikinci günü bir sendikacı delegenin, 53. maddedeki hükmün pratikte gerçekleştirilebilmesi için işçi olan-olmayan ayırımına göre ayrı listelerle ayrı sandıklarda seçim yapılması önerisinin tartışmalardan sonra kabulü 53. madde hükmüne mutlak bir kural niteliği kazandırıyor-du.

53. madde aleyhinde İzmir Kongresinden sonra da çok şey söylendi, TİP söz konusu edildiğinde hala söyleniyor. Oysa bu maddenin uygulanmasında olumsuz yanlar da belirmişse de bütününde çok olumlu bir işlev gördü.

Türkiye’de işçi sınıfı ile sosyalist aydınların egemen çevrelerce nasıl birbirinden ayrı tutulmuş, birbirinden tecrit edilmiş olduğu, sosyalizmin işçi sınıfına yeterince ulaştırılmamış, sosyalist aydınların da sosyalist pratikte yeterince tecrübe edineme-miş olması hatırlanacak olursa, 53. madde hükmünün gerekçesi kolayca aydınlanır. 53. maddenin maksadı iki kesimi ayırmak değil, organlarda birlikte çalıştırarak kaynaştırmaktı. İşçi ve emekçi üyeler aydınlardan sosyalist ideolojiyi öğrenir, aydınlar da işçi ve emekçilerin pratik tecrübesinden faydalanır ve her ikisi Parti örgütü ve disiplini çerçevesi içinde birlikte çalışıp mücadele vererek tam partili olma niteliğini kazanırlardı. Böyle bir tüzük gereği olmasaydı, Parti içi seçimlerde hep işçi olmayan “okumuşlar”ın seçilip organları oluşturması ihtimali kuvvetliydi. O takdirde hem sözünü ettiğimiz kaynaşma, karşılıklı birbirini tanıma ve ortak çalışma ortamı meydana gelmeyecekti, hem de Parti küçük burjuva kökenli ve sosyalistlikleri henüz mücadelenin sınavından geçmemiş “okumuşlar”ın tekelci yönetimine girecekti. Oysa partinin işçi sınıfına oturmasının ve fiili sınıf öncülüğünü gerçekleştirmesinin bir şartı da üye bileşiminde ve organlarda işçilerin ağırlıkta olmasıydı. Sosyalizm işçi sınıfı ideolojisi ve politik hareketi olduğuna göre, sınıf kökenleri ve konumları dolayısıyla işçiler sosyalizmi kavramaya, benimsemeye ve mücadelesini vermeye en yatkın unsurlar olduklarına göre, onların parti üyeliğine ve organlarına alınması

çok önemliydi. Bunun uviyerizm sapmasıyla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur.

Öngörülen kaynaşma umulduğu ölçüde gerçekleşmedi, ama bunun sebebi, söz konusu tüzük maddesinin ayırım getirmesinden ziyade başka bir yerde aranmalıdır. Toplumda kafa ve kol emekçisi ayırımı ve aralarında bir çelişki vardır. Kol emekçisi eziktir, aydın karşısında bir eksiklik duyar, aydın ise, eğer kişiliği örgütlü sosyalist bir mücadelenin örsünde dövüle dövüle şekillenmiş değilse, ne kadar işçiden, emekçiden yana da olsa, “ben bilirim” üstünlük kompleksinin belirtilerini gösterir. Toplumdaki bu çelişkinin şu veya bu ölçüde parti içinde yansması kaçınılmazdır. Başka ülkelerin işçi sınıfı partilerinde de bu çelişki görülmüş ve görülmektedir.

Bu maddenin uygulanışında artı ve eksiler birbirini götürdükten sonra elde kalan sonuç artı’dır, olumludur. Başlangıçta ve uzun süre organların bu madde uyarınca oluşması bir hayli şekli (formel) bir nitelik gösterdiyse de organları zorunlu olarak işçilere, işçilerin bulunmadığı yerlerde diğer kol emekçilerine açık tutmak suretiyle giderek bu unsurların parti yönetimine gerçekten ağırlıklarını koyabilmelerini sağlamıştır. Son dönemlerde işçi saflarından, sendika yönetimi alt kademelerinden ve diğer emekçi kesimlerden gelme üyeler parti yönetim kadrolarında gerçekten yönetici bir işlev (fonksiyon) yapmaya başlamışlarsa, bu sonuç hiç değilse kısmen 53. maddenin baştan beri ısrarla uygulanmış olmasındandır.

Partinin İlk Arınışı

Büyük kongrenin bitmesiyle ayrılıklar ve çekişmeler bitmedi. MYK’na seçilen iki üye kurulun iki toplantısına katıldıktan sonra istifa ettiler ve söz konusu gruba katıldılar. Seçim sonuçlarından hoşnutsuz olan (seçilmeyen) diğer kimselerle birlikte toplanarak İzmir Kongresinin usulsüz (muallel) olduğu iddiasıyla ve olağanüstü kongreyi toplamak üzere Genel Yönetim Kurulunun bir ay içinde olağanüstü toplantıya çağırılması önerisiyle Merkez Yürütme Kuruluna 23 imzalı bir yazılı muhtıra verdiler.

Genel Yönetim Kurulu Mart ayında toplandı. Muhtıra sahiplerinin Parti disiplinine açıkça ve ağır bir şekilde aykırı davranışları ortada iken, Kurul, anlayış göstererek bir işlem yapmaya gitmedi, bu hususta görüşmeyi erteledi ve bir genelge ile muhtıradaki eleştiri ve suçlamaların cevaplandırılması, bu üyelerin Partide çalışmaya davet edilerek kendilerine görev verilmesi kararını aldı. Kararın yerine getirilmesi olumlu bir sonuç vermedi. Bu defa 11 imza ile ikinci bir yazıyı teksir ederek Genel Yönetim Kurulu üyelerine ve Parti örgütlerine gönderdiler. Tezvir ve dedikoduların ise haddi hesabı yoktu. Bu ikinci yazıyı imzalayıp dağıtanlar hakkında artık disiplin kovuşturması açmak kaçınılmaz olmuştu, açıldı.

İzmir’deki 1. Büyük Kongrede ve sonrası ay süresinde olup bitenler konusunda başka ilginç ve önemli ayrıntılar var. Ana çizgileriyle olsun bu konuya şu maksatla dokunduk: 1) Bu disiplin kovuşturması ve tasfiye, uzun süre, hatta bu güne kadar, Parti yöneticilerinin sekterliği, kendi görüşlerinde olmiyanlara tahammül edemedikleri, parti içi fikir özgürlüğünü, demokrasiyi yokettikleri şeklinde işlendi durdu. Daha sonra MDD hizbi hakkında işlem yapılınca aynı iddialar şiddetlendirilerek tekrarlandı. Böylece sol kamuoyunda Parti hakkında olumsuz bir kanı yaratılmak istendi ve bir ölçüde yaratıldı da. Oysa ortaya bir sosyalist partinin değil, ciddi bir

burjuva partisinin bile göz yumamıyacağı bir disiplinsizlik, bir başkaldırma ve hizipleşme olayı vardı ve Parti yönetimi yine de kovuşturma ve tasfiyeye gitmemek için iyi niyetle sonuna kadar uğraştı. 2) Tasfiye edilen, bir kısım kişiler değil aslında, Partiyi daha ilk yıllarında sosyalist çizgiden saptıracak bir fikir akımıydı partiden tasfiye edilen. Partinin işçi sınıfı partisi niteliği, işçi sınıfı öncülüğü ilkesi ve sosyalist politik çizgisi kurtarılmış oldu.

TİP'in Parlamentoda Fonksiyonu

Parti 15 milletvekiliyle Meclise girdi. Parlemantoyu da burjuva iktidarını ve partilerini eleştirmek, sosyalist görüş açısını ve önerilerini belirtmek için iyi kullandı. Meclis, ülke çapındaki kamuoyu önünde yapılan bir açık oturum, bir forum haline geldi. TİP sözcülerinin konuşmaları ne kadar kırılmalı da yine radyolarda ve basında yerliyordu. Halk sosyal sınıfların ve sınıf açılarının ne olduğunu Meclisteki görüşmelerden de öğreniyor ve bu Meclis görüşmeleriyle bu kavramlar ve görüşler resmen tescil edilmiş oluyordu. Mecliste, dar parti çekişmeleri ötesinde ülkenin temel sorunları, özellikle ekonomik ve yapısal sorunları tartışılır oldu. Türkiye İşçi Partisinin Meclise girmesiyle Meclis görüşmelerinin niteliğinin değiştiğini burjuva partilerden birinin başkanı dahi Mecliste açıklamak zorunluluğunu duydu.

1966 Malatya Kongresi ve Sonrası

Malatya'da yapılan 1966 2. Büyük Kongreden önce parti içinde bir hizipleşme İstanbul ilinde uç verdi. Büyük Kongreye delege sayısını çoğaltmak üzere Büyük Kongre olağanüstü toplantıya çağrıldı.

Söz konusu hizip daha belirginleşmiş olarak Malatya'da Büyük Kongrede boy gösterdi. Bu hizip ileride, MDD'ciler olarak tanınacak bölücü hareketin ve hizipleşmenin başlangıcıydı. O zamanlar henüz belli bir devrim stratejisi teziyle ortaya çıkmış değillerdi. MDD görüşleri Yön dergisindeki yazılarda ve bu derginin Kongre dolayısıyla ve Kongre öncesi Partiye ilişkin olarak açtığı "tartışma" kampanyasında belirmişti. Ama bu konu kongreye gündeme alınmak önerisiyle getirilmedi, söz alan delegelerden de yalnız birisi bu konuda yazılı bir metni anlaşılabilir bir şekilde okurken okumasını kesip kongre delegelerinden birine sataştı, olay çıktı ve konuşması yarıda kaldı. Hizbe dahil delegelerin bütün yaptığı, her vesile ile Genel Merkeze, oradan gelen önerilere, hatta Büyük Kongre Başkanlık Divanına karşı çıkmak ve seçimler için çok yoğun kulis çalışmaları yürütmek oldu. Malatya Kongresinde strateji konusu gündeme getirilmiş ve enine boyuna açık seçik tartışılmış olsaydı, herhalde daha sonraki gelişmeler açısından Parti için çok daha yararlı olurdu.

2. Büyük Kongre seçimlerinde bu hizip de yenildi. Genel Merkezin tavsiye ettiği partililer Genel Yönetim Kuruluna seçildiler. Ne var ki, yukarıda işaret ettiğimiz meseleler bütün açıklığı ile ortaya dökülüp gereğince ve yeterince tartışılarak kesin sonuçlara varılmadığı için ardında olumsuz kalıntılar bıraktı, ve bilindiği gibi hizipleşme hareketi sona ermedi. Kongre sonrasında Genel Merkez bunların çekirdeğini oluşturan küçük bir grubu Haysiyet Divanına verdi. Bunun üzerine bir kaç ilde imza toplayıp Genel Merkeze protesto yazıları göndermeye başladılar. Bunlar hakkında da işlem yapıldı. Hizbin mevcudiyeti ve mahiyeti artık hiç kimsede bir

tereddüt bırakmıyacak şekilde ortaya çıktı.

MDD hareketi ve hizbi giderek açıktan açığa Parti düşmanı ve yıkıcısı bir hal aldı. İdeolojik mücadele kaba kuvvet saldırılarına dönüştü. Bunun ayrıntılarına girmeyeceğim; çok yakınlarda geçmiş olaylar olduğu için herkesçe bilinmektedir.

1968 başlarından itibaren Türkiye İşçi Partisinde yeni bir huzursuzluk belirdi. Bir yandan tabanda bir hoşnutsuzluk birikiyordu (ki biz yöneticiler bunu sonradan öğrendik), öte yandan üst kademe organda “bir şeyler” oluyor, Genel Merkez eski mücadeleciliğini yitiren, pasif bir çizgiye giriyordu. Nihayet 1968’de sosyalizmden sapmanın açık belirtileri ortaya çıktı. Bu sapma başlıca iki noktada toplanıyordu: 1) Türkiye Sosyalizmi’nin dünyada ilk ve tek, sui generis (nevi şahsına münhasır) bir sosyalizm olacağı iddiasıydı. Bu sosyalist uygulamaların “muhtevada sosyalist, şekilde millî” formülü ile ifade edilen niteliğinde, yerel ve ulusal özelliklerin aşırı derecede abartılarak, sosyalizmin tek ve evrensel bir sistem olma temel niteliği özünden boşaltılıp boş bir söz olarak, sadece lâfta tekrarlanır hale getiriliyordu. 2) İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin kendiliğinden oluşan hareketleri, “tarihsel sezgi” ve “sağduyu”ları ön plana çıkarılıyor, Partinin, bilimsel sosyalizmi sınıfsal hareketlere ulaştırması ve bu hareketleri bilinçli, örgütlü bir sosyalist harekete dönüştürmesi görevi ikinci plana itiliyor, hatta hiç dikkate alınmıyordu. Böylece, işçi sınıfı partisi kavramı ve olgusu reddediliyor, parti diğer burjuva partileri gibi bir parti olma durumuna indiriliyor ve işçi sınıfının sosyalist hareketi genel bir halkçılık hareketine dönüştürülmek eğilimi gösteriliyordu. Parti içinde yeni bir ideolojik mücadele en çetin bir şekilde, bir yandan bu popülist ve kendiliğendenci sapmaya, öbür yandan terörist hareketlere dönüşen MDD sapmasına karşı başladı ve her iki sapmayı da tasfiye edinceye kadar, 4. Büyük Kongreye kadar sürdü.

MDD’cilerle ideolojik mücadelenin dolaylı bir yararı şu oldu: işçi partililer devrim kavramı üzerine daha yakından eğilerek bilimsel sosyalizmde devrim’in ne anlama geldiğini, nasıl tanımlandığını ortaya koydular; Milli Demokratik Devrim anlamı ve içeriği üzerinde de durup tesbitler yaparak Türkiye’deki 19. yüzyıldan bu yana oluşan kapitalistleşmeyi ve demokratik devrim sürecini değerlendirdiler. Vardıkları sonuç, Türkiye’de demokratik devrim’in esas itibarıyla yapılmış olduğu, gelecek devrim aşamasının artık sosyalist devrim olacağı idi. Sosyalist devrim tezi bir sonuç olarak ortaya çıktı. Ne 1962-64 arası yeralan tartışmalar ve görüş ayrılıkları, ne de daha sonra MDD’cilerle olan ayrılık ve tartışma Milli Demokratik Devrim- Sosyalist Devrim ayırımından kaynaklanmadı. İdeolojik tartışma ve mücadelenin kaynağı işçi sınıfının nesnel gücü, öncülüğü, ara tabakaların, küçük burjuvazinin, milli burjuvazinin devrim sürecindeki yeri ve işlevi, devrimci niteliği olup olmadığı, anti-emperyalist mücadele ile sosyalizm için mücadelenin bütünselliği, anti-emperyalist mücadelenin içte sınıf mücadelesini kapsayıp kapsamadığı konularıydı.

Malatya’da MDD stratejisi tartışılmamış olmakla beraber, Büyük Kongre parti çizgisinin MDD çizgisi olmadığını aldığı kararların niteliğiyle tesbit etmiş oldu. “Gerek politik, gerekse ekonomik bağımsızlığın son tahlilde sosyalizmle gerçekleşeceğine” ve “Türkiye’de sosyalizmin örgütlenmiş emekçi sınıfların elbirliği, bilinçli, cesur çabalarıyla gerçekleşeceğine” inancını belirterek anti-emperyalist mücadele

ile sosyalizm için mücadelenin (sınıf mücadelesinin) ikili bir bütün teşkil ettiğini saptamıştı.

Ondan sonraki yıllarda sosyalist devrim çizgisi daha da işlenip açıklığa kavuşturularak Ankara'da 1970'de yapılan 4. Büyük Kongre'de karara bağlandı.

Gelecek devrim aşamasının sosyalist devrim aşaması olacağını söylemek, bu günden o devrim anına gelinceye kadar demokratik mücadelenin gereğini ve önemini reddetmek demek değildir ve değildir de. Tersine, demokratik mücadele sosyalizm için mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak güncel, ivedi görevdir. Bu demokratik mücadelenin hedefi politik düzeyde burjuva özgürlüklerinin tam gerçekleşmesiyle yetinmek değildir. Toplum yapısının alt ve üst yapısının her kesiminin demokratikleştirilmesi mücadelesidir. Söz konusu olan bu mücadele sosyalizmin demokrasi anlayışıyla ve sosyalizmi hedef alarak yürütülürse başarılı olur, sosyalizm yolunun açılmasına yardım eder. Ama devrim söz konusu olduğunda Türkiye'de artık burjuva demokratik devrim veya milli (ulusal) demokratik devrim geride kalmıştır. Devrim teriminin ve kavramının bilimsel sosyalizmde belirli bir anlamı, içeriği vardır ve çok önemli, temel bir kavramdır, her ilerici, demokratik süreç için geliş güzel kullanılamaz.

Anti-emperyalist bağımsızlık mücadelesinin demokrasi ve sosyalizm mücadelesinden koparılamayacağı, ayrı düşünülemediği ve yürütülemediği de aynı derecede doğrudur. Türkiye şartlarında anti-emperyalist mücadele sınıf mücadelesini de içerir, içermekle de kalmaz, ön plana çıkarır. Emperyalizme karşı mücadele, onunla bütünleşmiş, işbirliğine gitmiş burjuvaziye karşı, burjuvazinin politik iktidarına ve bu iktidarın iç ve dış politikasına karşı mücadeleyi gerektirir. Emperyalizmin ülkeden tam anlamıyla sökülüp atılması, toplumun emperyalist-kapitalist ilişkiler ağı dışına çıkartılıp tam bağımsızlık doğrultusuna yönlenebilmesinin başarılabilmesi için anti-emperyalist mücadelenin yukarıda tanımladığımız nitelikte, sosyalizm mücadelesiyle kaynaşması, demokrasi mücadelesiyle bütünleşmesi gerekir. Hasılı, bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesi üç yanlı bir bütün olarak kavranıp yürütüldüğünde kalıcı başarıya ulaşır.

Parlamentarizm Suçlaması

1961-1971 Türkiye İşçi Partisi hakkında çok yapılmış eleştirilerden biri de partinin parlamentarist olduğu veya parlamentarizm saptığı iddiasıdır. Oysa seçimlere katılmak ve parlamento'ya girmek kendi başına parlamentarizm demek değildir. Seçimlerin ve Parlamento'nun burjuvaca ve sosyalistçe kullanılışı vardır. TİP seçimleri, propagandasını yurt çapında yaymak, işçi sınıfı sosyalizminin sesini ülke genişliğinde yoğun bir biçimde duyurmak için kullanmıştır. Parlamento'yu, burjuva iktidarının ve partilerinin halka karşı, egemen sınıflardan yana tutumlarının iç ve dış politikalarının kamuoyu önünde sergilendiği, ülke sorunlarına sosyalist açıdan bakışın ve bu bakış açısından önerilen çözümlerin anlatılıp açıklandığı; işçi ve emekçilerin tüm ezilen, sömürülen kitlelerin, hak ve özgürlüklerinin savunulduğu bir forum haline getirmiştir. TİP kendisinin bir sınıf partisi, işçi sınıfının partisi olduğunu açık ve övünçle belirtmiş, diğer partilerin de tüm inkârlarına rağmen burjuva sınıfın partileri olduğunu vurgulamış, hedefinin işçi sınıfını, müttefikini

emekçi sınıflarla birlikte iktidara getirmek olduğunu hiç bir çekingenlik belirtisi göstermeden sürekli tekrarlamıştır. Soyut ve genel bir anti-emperyalizm anlayışı ve mücadelesi içinde olmamış, Amerikan emperyalizminin baş hedef olduğunu vura vura belirtmiş, NATO'ya, CENTO'ya karşı çıkmış, NATO üyeliğinin Türkiye için yarattığı tehlikeleri bir bir belirtmiştir. NATO, ikili anlaşmalar, üsler konularına ilk parmak basan, bunu radyolardan halkoyuna duyuran, bu konuda toplantı, miting ve kampanyaları ilk başlatan TİP olmuştur. Bütün bunlar parlamentarizm suçlamasına hedef olacak davranış ve hareketler değildir.

Burjuva parlamentarizmle uygun tutum ve davranışlar 1969 genel seçimlerinden önce belirilmiş, parti içi muhalefet kanadı bununla mücadele etmiştir. 4. Büyük Kongre'den sonra bu sapma da ortadan kalkmıştır.

TİP'in iç ve dış sapmalara karşı verdiği mücadele özünde parti hareketini işçi sınıfı içeriğinden boşaltma işçi sınıfı öncülüğünü yadsıyıp hareketi küçük burjuvazinin etkisine, yöntemine sokma, işçi sınıfı hareketinde partinin önemini, işlevini küçümseme, hatta yadsıma eğilim ve girişimlerine karşı mücadele olmuştur. Bu mücadelelerden TİP başarıyla çıkmış, hareketin sınıfsal içeriğini ve niteliğini korumuştur.

Çark Başak, Sayı 11, 16 Temmuz 1976